

GRAD TUZLA

Budžet za građane

2016.

UVODNA RIJEČ GRADONAČELNIKA
JASMINA IMAMOVIĆA

Zašto „Budžet za građane“

Dragi sugrađani,

Pred vama je „Budžet za građane“ – građanski vodič koji na jednostavan način prikazuje kako će se prikupljati i trošiti novac iz budžeta Grada Tuzla tokom 2016. godine.

Ovo je još jedan pokušaj da budemo otvoreniji i odgovorniji prema građanima u procesima donošenja važnih odluka na lokalnom nivou.

„Budžet za građane“ ima za cilj da javnosti omogući bolji uvid i razumijevanje načina na koji lokalne vlasti planiraju, raspodjeljuju i troše sredstva iz budžeta Grada. S obzirom na to da novac stiže u budžet Grada od poreskih obveznika, naša je obaveza da njime raspolažemo u najboljem interesu zajednice i da građanima predstavimo tačne i razumljive podatke o izvorima prikupljenog novca i njegovom trošenju.

Zato smo željeli da uvažimo mišljenje što većeg broja građana o kreiranju najbitnijeg dokumenta koji donosi lokalna uprava, a koji direktno utiče na živote svih nas na području Grada. Građanski vodič kroz budžet namijenjen je svim građanima koji žele da budu obaviješteni o planovima lokalne samouprave za prikupljanje i trošenje novca i da prate realizaciju postavljenih ciljeva.

Nadamo se da će ovaj dokument objasniti ključna pitanja i tako učiniti Budžet pristupačnijim i razumljivijim.

Očekujem da ćete se i u narednim godinama više uključivati u budžetski proces, što će doprinijeti novom kvalitetu upravljanja lokalnom zajednicom.

Budžet

za

građane

Novac kojim na osnovu svojih **budžeta** raspolažu institucije vlasti na svim nivoima je novac građana. Prihodi vlasti dolaze od građana kroz poreze (na prodaju roba i usluga, dohodak, plate, imovinu...) i plaćanje raznih taksi i naknada. Pored ovoga, prihodi dolaze od **koncesija** za iskorištavanje prirodnih resursa koji su dio nacionalne baštine pa pripadaju svim građanima. Čak i kada prihodi dolaze od kredita, građani su ti koji će ih morati otplatiti na kraju. Institucije vlasti su odgovorne za sredstva u okviru budžeta, te odlučuju u ime građana o raspodjeli prikupljenih sredstava.

Imajući u vidu da je budžet i odraz lokalnih **javnih politika**, jasno je zbog čega u zemljama s razvijenom demokratskom kulturom postoji značajan interes javnosti za mnoga pitanja koja se tiču budžeta. Građani žele da znaju i odlučuju o tome kako će se trošiti njihov novac. Dakle, informisanost je osnovni preduslov za učešće građana u procesu odlučivanja o budžetu. U skladu s tim, zadatak organa lokalne samouprave (općine ili grada) jeste da obezbijedi javnost rada i pruži informacije o svim bitnim pitanjima u procesu kreiranja, usvajanja i izvršenja budžeta.

Budžet za građane je dokument koji sažima i pojašnjava osnovne informacije iz budžeta. To je izveštaj za građane, predstavljen u pristupačnom formatu, koristi jednostavan i jasan jezik koji oni mogu razumjeti. Ako su u stanju da razumiju, građani onda mogu ostvarivati svoja građanska prava u demokratiji – oni mogu postavljati pitanja koja osiguravaju da vlast objašnjava ono šta radi u njihovo ime.

Budžet je akt kojim se predviđaju svi prihodi i rashodi u jednoj budžetskoj godini.

Koncesija – Odobrenje nadležnog organa koje se daje fizičkim ili pravnim licima za obavljanje određene djelatnosti ili korištenje određenih resursa, u skladu sa propisanim uslovima.

Javne politike – Plan ili smjer djelovanja vlasti.

Budžet za građane je pojednostavljen i ilustrativan prikaz određenih dijelova gradskog budžeta.

Treba napomenuti da je sadržaj ovog dokumenta u potpunosti pripremljen uz učešće velikog broja građana Grada Tuzla. Tokom pripreme samog dokumenta izvršene su brojne individualne i grupne konsultacije sa građanima, predstavnicima savjeta mjesnih zajednica, te predstavnicima nevladinih organizacija.

Ko finansira pojedine nadležnosti?

Grad Tuzla, kao jedinica lokalne samouprave u Federaciji BiH, obavlja poslove iz samostalne nadležnosti i poslove koji su mu preneseni posebnim zakonima. Stoga je veoma bitno pojasniti ko finansira određene nadležnosti i poslove, a koji od njih se vrše na lokalnom nivou. (Tabela 1)

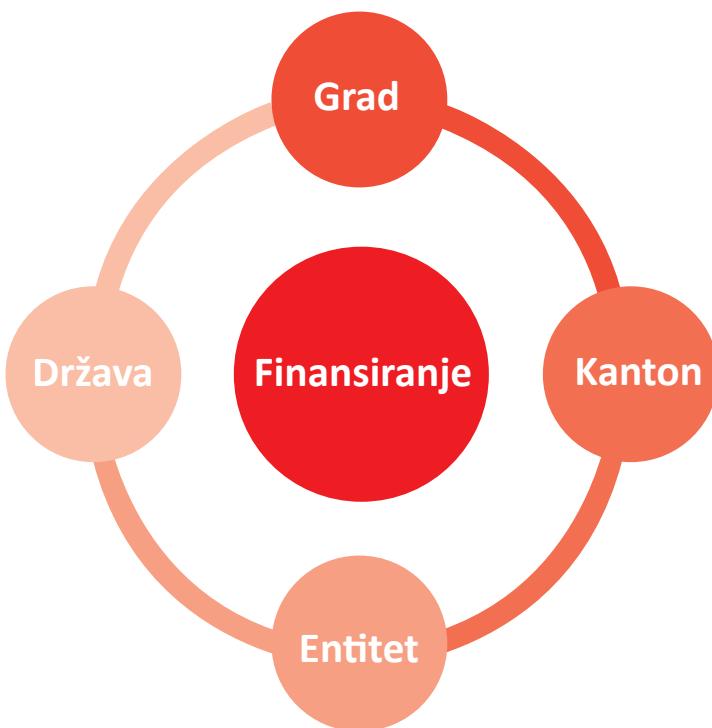

Tabela 1.: Finansiranje nadležnosti (zakonska obaveza i fakultativno finansiranje, u skladu sa opredjeljenjem lokalne politike).

Učešće Grada u finansiranju	Potpuno finansira Grad	Uglavnom finansira Grad	U manjoj mjeri finansira Grad	Ne finansira Grad
Obrazovanje			x	
Opća uprava (matični ured, reg. birača, javna uprava, civilna zaštita...)	x			
Zdravstvena zaštita			x	
Socijalna zaštita			x	
Kultura		x		
Urbanizam, prostorno uređenje, stambena politika	x			
Komunalne i druge javne uslužne djelatnosti	x			
Zaštita okoline		x		
Saobraćaj – transport				x
Privreda (poljoprivreda, trgovina, zanatstvo, šumarstvo, ugostiteljstvo...)			x	

Kako teče budžetski proces?

Budžetski proces –

Proces koji obuhvata sve korake pri kreiranju i usvajanju budžeta.

Budžetski proces se zasniva na analizi ostvarenja prihoda u proteklom periodu, procjenama **ekonomске osnove**, prioritetnim ciljevima i poslovima iz nadležnosti Grada, planiranim projektima i programima. Donošenje budžeta Grada propisano je Zakonom o

budžetima FBiH, kojim su utvrđeni postupci/koraci i krajnji rokovi u pripremanju, izradi i usvajanju budžeta.

Ekonomска osnova –

Materijalna dobra koja omogućavaju društvenu i individualnu egzistenciju čovjeka.

Aktivnosti započinju u junu mjesecu, pripremom i analizom **DOB**-a za Grad Tuzlu, te slanjem Uputstva za izradu budžeta budžetskim korisnicima. Na osnovu budžetskih zahtjeva korisnika budžeta Grada, Odjel za finansije vrši usaglašavanja i pristupa izradi Nacrtu budžeta, zatim pribavlja mišljenje i preporuke Ministarstva finansija. Nacrt utvrđuje Gradsko vijeće nakon čega slijede javne rasprave o Nacrtu. Poslije provedenih javnih rasprava i pribavljenje saglasnosti Ministarstva, Gradsko vijeće razmatra i usvaja definisani Prijedlog budžeta. Usvojena budžetska dokumenta se objavljaju i dostavljaju Ministarstvu finansija. Aktivnosti za donošenje budžeta traju do 31. decembra tekuće godine.

DOB –

Dokument okvirnog budžeta je akt koji sadrži makroekonom-ske projekcije i prognoze priliva i odliva budžet-skih sredstava za naredne tri go-dine, a na kom se zasniva priprema i izrada godišnjeg budžeta.

U narednoj godini planirani budžetski okvir se realizuje, a raspoloživa sredstva se troše prema utvrđenim namjenama i planu, o čemu se kvartalno izvještava Gradsko vijeće. Ostvarenje budžeta se analizira, nadzire i prati, a u slučaju odstupanja vrše se izmjene budžeta po istoj proceduri. Nadležni organi vrše kontrolu i reviziju izvršenja budžeta i izvještavanja. Slijedi grafički prikaz budžetskog ciklusa.

Grafikon 2: Budžetski ciklus sa naglaskom na mjesecu kada se građani mogu uključiti (polja označena crvenim) i kako to mogu da učine.

Opći (makroekonomski) okvir za donošenje budžeta

Ekonomска aktivnost u BiH tokom proteklih nekoliko godina jedva da se povećavala. Procjenjeni realni rast od svega 0,6% u 2014. godini je ostvaren nakon, takođe niske, stope od 0,7% u 2013., te blage recesije (0,6%) u 2012. godini.

Makroekonomski okvir – Odnosi se na funkcionisanje i upravljanje ekonomijom u cjelini većoj od lokalnog i državnog nivoa.

Fiskalni –
koji se tiče
blagajne vlasti,
koji se odnosi na
blagajnu vlasti.

Blagi ekonomski rast koji se predviđa u 2015. godini (2,6%), te u 2016. (3,2%) odrazit će se na **fiskalni** bilans u Federaciji BiH koji je do sada pokazivao deficit svih nivoa vlasti. Zbog toga je neophodno, pored smanjenja javne potrošnje, obezbijediti nedostajuća sredstva od međunarodnih finansijskih institucija.

Indirektni porezi –
Uvozne i izvozne carine, akcize, porez na dodatnu vrijednost i sve druge poreze obračunate na robu i usluge, uključujući poreze na promet i putarine.

Polazeći od makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, za naredni srednjoročni period očekuje se blago povećanje prihoda od **indirektnih** i **direktnih poreza**, kao i neporeznih prihoda, s tim da treba imati u vidu ograničene fiskalne kapacitete u kojima će budžeti na svim nivoima vlasti funkcionisati u ovom periodu.

Osnovna prepostavka unutar fiskalne strategije Grada Tuzla je da će fiskalna situacija ostati ograničena i uska i kao takva neće biti dovoljna za ostvarenje planiranih projekata, kao i zakonom propisanih obaveza.

Karakteristična je i činjenica da se prilikom pripreme i usvajanja budžeta na svim nivoima vlasti, posebna pažnja mora posvetiti povećanju iznosa sredstava namijenjenih za otplatu unutrašnjeg i vanjskog duga, što predstavlja dodatno opterećenje za provođenje mjera fiskalne stabilizacije i provođenju zacrtanih strateških ciljeva.

Na kraju, treba napomenuti da se budžet Grada u potpunosti oslanja na ove makroekonomski pokazatelje i projekcije imajući u vidu propise koji u proporcionalnom iznosu vrše raspodjelu određenih poreskih i neporeskih prihoda. Za skoro većinu poreskih i neporeskih prihoda su definisana pravila njihove raspodjele za određene nivoje vlasti (država-entitet-kanton-grad/općina).

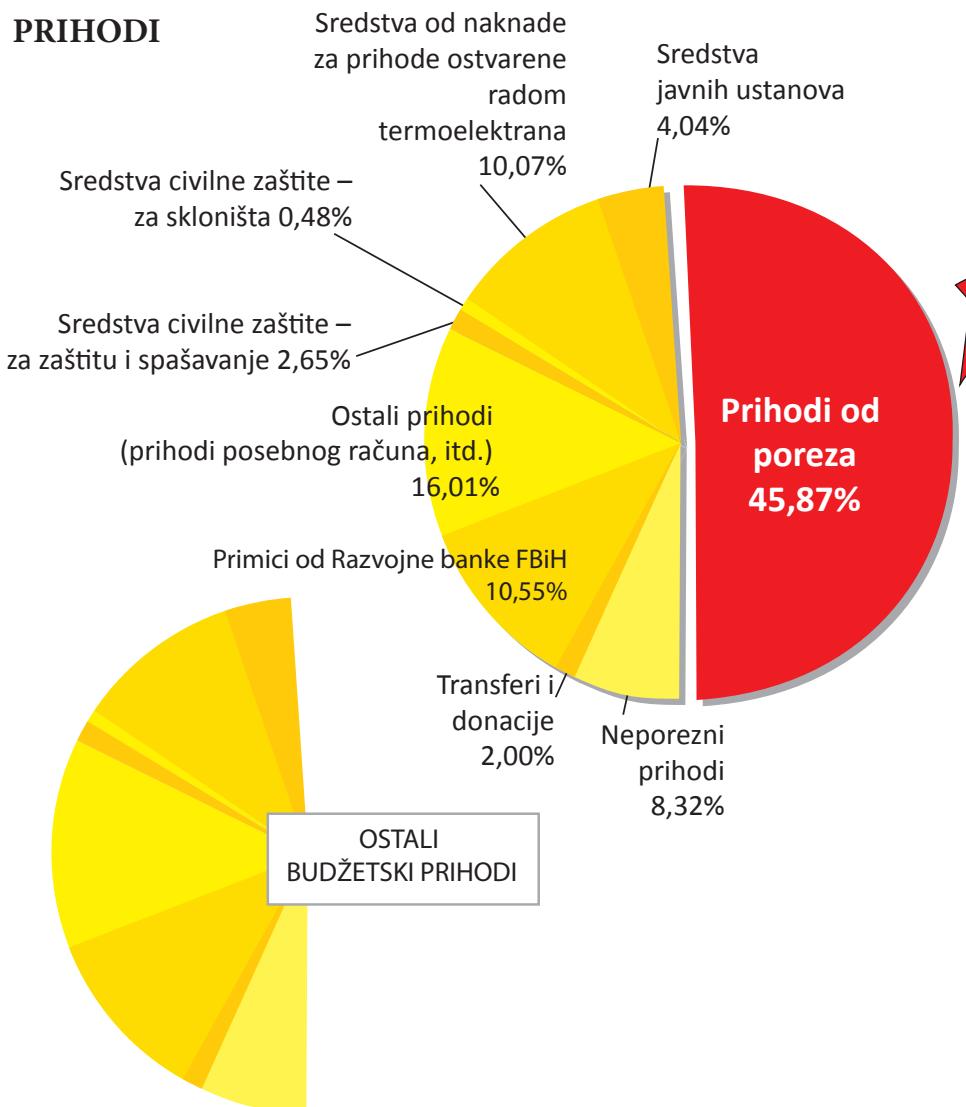
Direktni porezi –

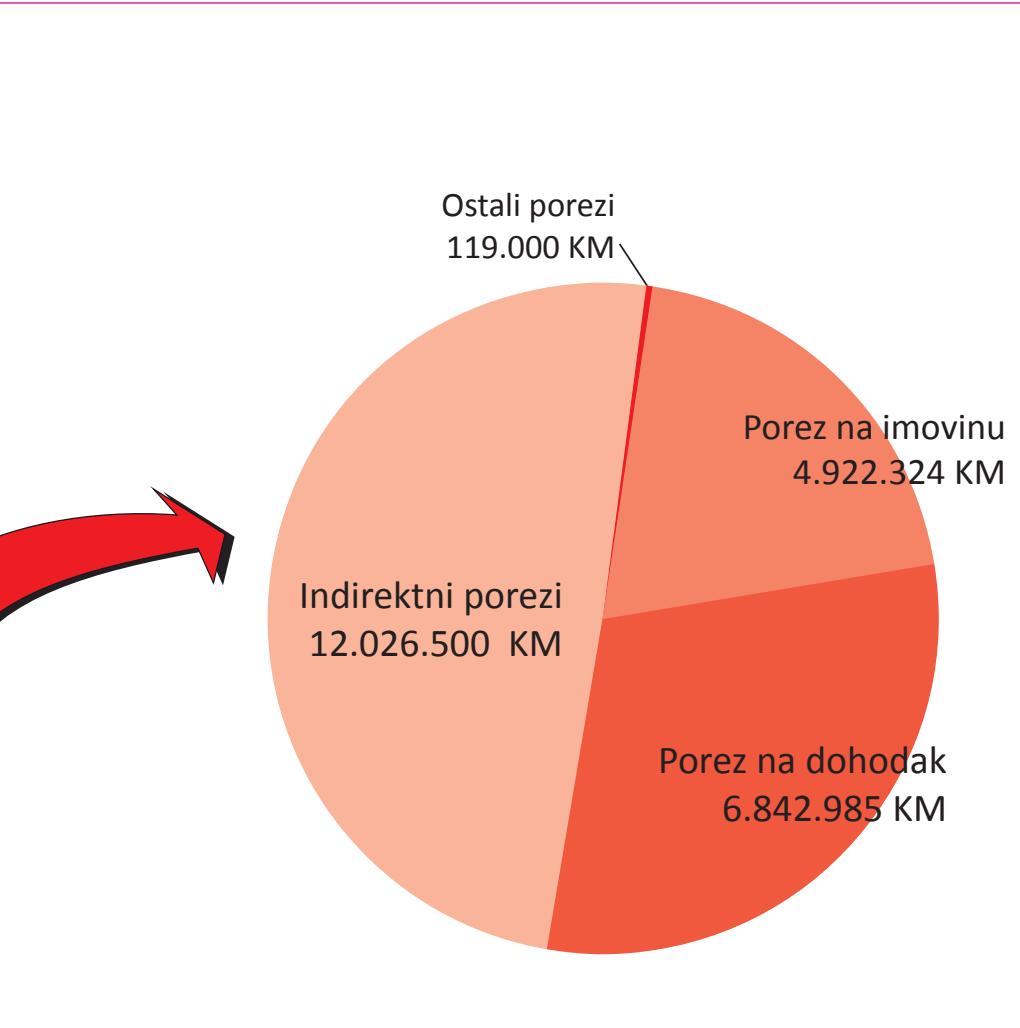
Riječ je o porezima koji se nameću na trajnijoj osnovi i porezni obveznik ih direktno plaća poreznim vlastima (npr. porez na dohodak, na imovinu, na prinose, na nasljedstvo, poklone i slično). Direktni porezi su oni koji direktno pogađaju imovinu, dohodak ili prihod poreskog obveznika, a indirektni porezi su oni koji pogađaju potrošnju.

Kako se puni budžet

Grada Tuzla?

PRIHODI

**Ukupna sredstva budžeta Grada,
koja su planirana za 2016. godinu
iznose 52.122.864,39 KM.**

Budući da se nastavlja ekomska kriza, pojedini budžetski prihodi padaju, što uslovljava planiranje budžeta u prethodno definisanom okviru. U skladu sa propisanim kriterijumima raspodjele, prihodi po osnovu PDV-a za Tuzlu se neće smanjivati već je projektovan njihov blagi rast.

Budžet Grada Tuzle se najviše puni iz prihoda koji se dijele između lokalnog i viših nivoa vlasti (PDV-a, poreza na dohodak, te određenih naknada i **transfera**), koji čine više od 50% budžeta. **Na ove prihode lokalna zajednica ne može uticati.**

Transfer –
Doznaka sredstava sa jednog na drugi račun, najčešće sa jednog na drugi nivo vlasti, ili sa jednog na drugog budžetskog korisnika.

Prihod koji se u 2015. godini prvi put pojavljuje u Budžetu Grada Tuzla proizilazi iz sredstava od naknade ostvarene radom Termoelektrane. On je značajan za pokrivanje dijela rashoda Grada i tokom 2016. godine. Naime, Zakon o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostvarenih radom Termoelektrana (Službene novine FBiH, broj: 80/14) obavezuje javna preduzeća i druga pravna lica koja ostvaruju prihod radom termoelektrana da jedinicama lokalne samouprave u FBiH plaćaju novčane naknade za prostore na kojima su izgrađene termoelektane ili na kojima se nalaze instalacije za proizvodnju električne energije, odlagališta šljake, pepela i sličnog otpada nastalog radom termoelektrana, te deponije uglja.

Sredstva od naknade za prihode ostvarene radom termoelektrana koriste se namjenski za poboljšanje životnih uslova građana, a naročito za:

- finansiranje ili učešće u finansiranju projekata iz oblasti zaštite okoliša, energetske efikasnosti i sl.
- izgradnju komunalnih infrastrukturnih objekata, kao i gradnju objekata za poboljšanje zdravlja i kvaliteta života (vodovod, kanalizacija, centralno grijanje, lokalni putevi, zdravstveni objekti i oprema i sl.), te
- finansiranje projekata za lokalni ekonomski razvoj.

Oko 2,5% od ukupnih prihoda ili 1.381.434,80 KM se odnosi na sredstva za otklanjanje prirodne nesreće i obnovu područja zahvaćenih prirodnom nesrećom, koja se doznačavaju sa viših nivoa vlasti. Treba napomenuti da se u 2016. godini planira i prihod od oko 10,5%, odnosno 5.500.000,00 KM kredita od Razvojne banke FBiH.

Gdje se raspoređuje budžetski novac ?

Prioriteti u potrošnji za 2016. godinu su: **javna potrošnja**, otpata po osnovu zaduženja, stambeno-komunalni poslovi, te **kapitalni izdaci** za koje su strateškim dokumentima utvrđeni prioriteti finansiranja i dr.

Javna potrošnja –

To su svi izdaci Grada u najširem smislu, za obavljanje zakonom predviđenih funkcija.

RASHODI

Kapitalni izdaci –

Izdaci za nabavku imovine čiji je vijek duži od jedne godine.

Na primjer: za izgradnju rasvjete, cjevovoda, kanalizacije, rekonstrukciju doma zdravlja, gradskog stadiona, poslovne zone itd.

Grantovi –

Predstavljaju specifične izvore finansiranja, koje dodjeljuju međunarodne organizacije, državne institucije..., a namijenjeni su, prije svega, preduzećima, NVO, školama, općinama, bolnicama i svim drugim institucijama, odnosno pravnim i fizičkim licima kojima je potreban dodatni izvor finansiranja.

Kapitalni **grantovi**
(pojedincima, neprofitnim organizacijama, preduzećima) 2.176.700,39 KM

Tekući grantovi
5.727.200,00 KM

Izdaci za materijal i usluge
12.027.998,00 KM

Izdaci za kamate i ostale naknade
421.000 KM

Bruto plate
(Grad i javne ustanove)
16.208.766,00 KM

Tekući rashodi –
Troškovi bez kojih Grad ne bi mogao da funkcioniše. Oni se odnose na interno ili administrativno poslovanje. Na primjer: plate, komunalije, potrošni materijal, prevoz, popravke...

Budžetska rezerva
– Novčana sredstva koja se u budžetu izdvajaju za hitne i neplaniране situacije.

Kada posmatramo strukturu budžetske potrošnje, vidljivo je da se u 2016. godini najviše sredstava namjerava izdvojiti za **tekuće rashode** i to 70,15% od ukupno predviđenih rashoda. Za kapitalne izdatke je predviđeno 27,73% od ukupno predviđenih rashoda, dok se za otplatu kredita namjerava izdvojiti 1,18% rashoda za 2016. godinu. Tekuća **budžetska rezerva** iznosi 0,27% predviđenih rashoda. U okviru tekuće potrošnje, značajni izdaci se odnose na lična primanja za zaposlene u gradskoj upravi i drugim gradskim institucijama i organizacijama, te izdaci za robe i usluge koji su neophodni za normalno funkcionisanje i nabavku neophodnog materijala. Predviđeno je izdvajanje od 5.727.200 KM u vidu tekućih grantova.

Kao i prethodnih godina, najviše sredstava se planira potrošiti u stambeno-komunalnu oblast i oblast društvenih djelatnosti. Za izdatke kojim se finansiraju nadležnosti ove dvije službe (Služba za razvoj, poduzetništvo i društvene djelatnosti i Služba za komunalne poslove, izgradnju i poslove mjesnih zajednica) u Budžetu za 2016. godinu, planiraju se sredstva u iznosu od 32.702.176 KM ili 62,74 % ukupno planiranih rashoda. Od toga iz budžetskih sredstava finansiraju se izdaci u iznosu od 27.348.610 KM, dok se iz vlastitih i namjenskih prihoda, te donacija i transfera sa viših nivoa, finansiraju rashodi u iznosu od 5.353.566 KM.

Struktura potrošnje se može posmatrati i po oblastima tj. namjeni/funkciji utroška predviđenih sredstava.

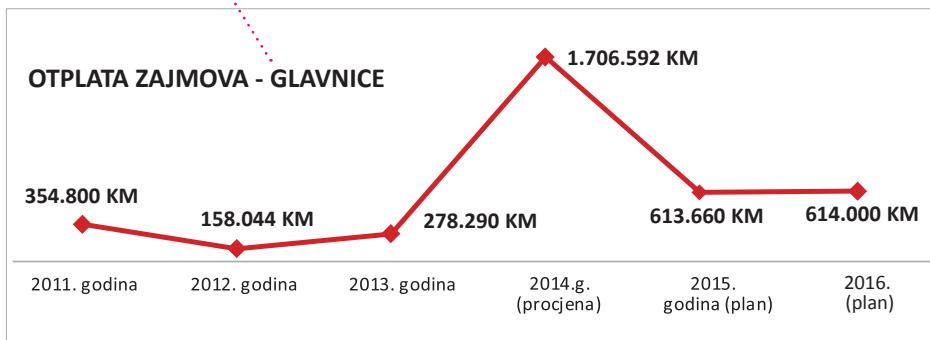
Koliko smo zaduženi?

Prethodnih godina, u cilju realizacije kapitalnih projekata korišteni su tuđi izvori po osnovu kredita. Zaduženje generalno nije visoko te je u granicama zakonskog limita.

Glavnica –
Osnovni (pozajmljen) iznos koji je dužnik dužan povjeriocu i na koji se najčešće obračunava kamata.

Činjenica je da se obaveze po preuzetim zaduženjima uredno servisiraju, te da se u 2016. godini očekuje otplata 614.000 KM po osnovu glavnice preostalih zajmova.

Predviđena sredstva za kapitalne projekte (komunalne)infrastrukture

Prema Budžetu Grada Tuzla za 2016. godinu, 5 najvećih kapitalnih projekata komunalne infrastrukture odnose se na izgradnju vrelovodne mreže, te optimizaciju sistema daljinskog grijanja, izgradnju i rekonstrukciju puteva, izgradnju vodovodne i kanalizacione mreže i objekata vodosnabdijevanja, izgradnju poslovne zone Kreka-sjever, te izgradnju javne rasvjete.

	Ukupno
Izgradnja vrelovodne mreže, optimizacija sistema daljinskog grijanja	1.350.000 KM
Izgradnja i rekonstrukcija puteva	5.294.000 KM
Izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže i objekata vodosnabdijevanja	2.590.000 KM
Izgradnja Poslovne zone Kreka-sjever	1.000.000 KM
Izgradnja javne rasvjete	230.000 KM
Ukupno	10.464.000 KM

Kapitalni projekti

– Projekti izgradnje i kapitalnog održavanja zgrada i građevinskih objekata infrastrukture od interesa za lokalnu zajednicu, uključujući usluge projektogn planiranja koje su sastavni dio projekta, obezbjeđivanje zemljišta za izgradnju, kao i projekti koji podrazumijevaju ulaganja u opremu, mašine i drugu nefinansijsku imovinu, a u funkciji su javnog interesa.

Izdvajanja u oblasti poljoprivrede

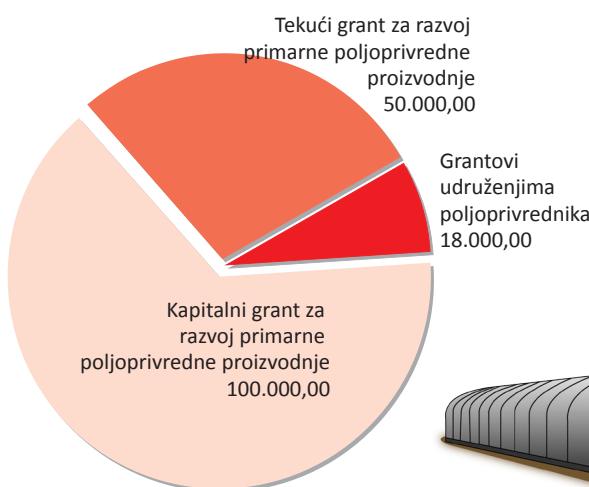

Na sljedećoj slici sumirana su budžetska izdvajanja za poljoprivrednu proizvodnju u proteklih 6 godina.

IZDVAJANJE SREDSTAVA PO GODINAMA ZA POLJOPRIVREDU

U 2016. godini je predviđena budžetska podrška u iznosu od 168.500 KM. Pored kapitalne podrške za plasteničku proizvodnju – nabavka novih plastenika i obezbjeđenje repromaterijala, planirana je podrška i za voćare, pčelare, za proizvođače u oblasti proizvodnje mlijeka i mesa, obezbjeđenje stočne hrane, kao i edukacija poljoprivrednih proizvođača kroz različite vrste seminara.

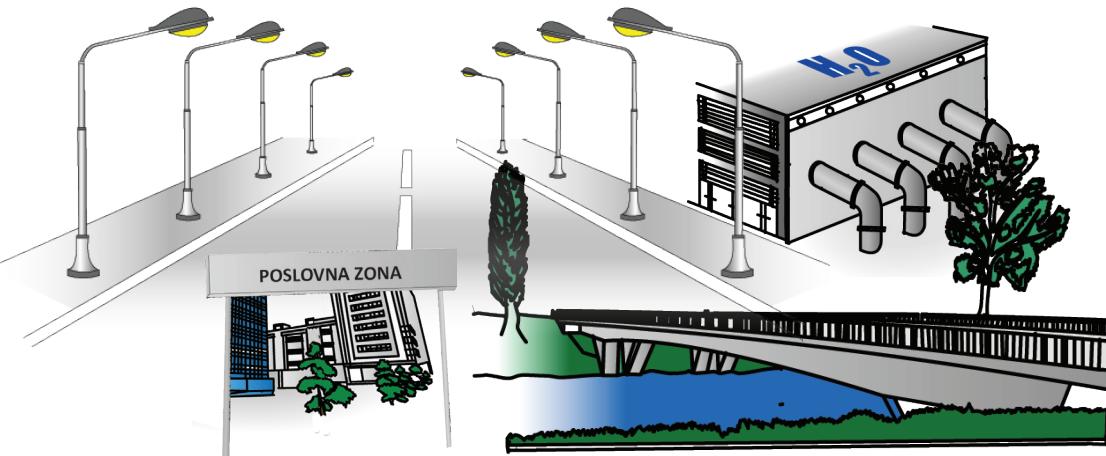

Izdvajanja u oblasti komunalnog sektora i gradske putne infrastrukture

Za tekuće održavanje u oblasti komunalnog sektora, uključujući zaštitu životne sredine prema zakonskim obavezama, planirano je da se potroši 5.253.380 KM. Struktura izdvajanja za tekuće održavanje u ovoj oblasti se vidi na sljedećoj slici.

Najveći izdaci se odnose na funkcioniranje javne rasvjete i to čak 1.665.000 KM. Za održavanje higijene je predviđeno 880.000 KM dok je za tekuće održavanje puteva planirano 530.000 KM. Značajna su i izdvajanja za održavanje zelenih površina (340.000 KM) i rad zimske službe (380.000 KM).

Izdvajanja u oblasti obrazovanja

Ovdje se prvenstveno smatra izdvajanje u oblasti predškolskog obrazovanje za rad Javne ustanove „Naše dijete“.

U Budžetu za 2016. godinu ova izdavanja iznose ukupno 2.988.800,00 KM, od čega 1.180.000,00 KM iz budžetskih sredstava, i 1.808.800,00 KM iz vlastitih prihoda, a koje ostvaruje JU Obdanište „Naše dijete“ iz Tuzle, po osnovu cijene boravka djece predškolskog uzrasta u ovoj ustanovi. Izdvajanje za predškolsko obrazovanje predstavlja 5,73% od ukupnih budžetskih rashoda.

Izdvajanje za predškolsko obrazovanje
5,73%

Ostali budžetski rashodi 94,27%

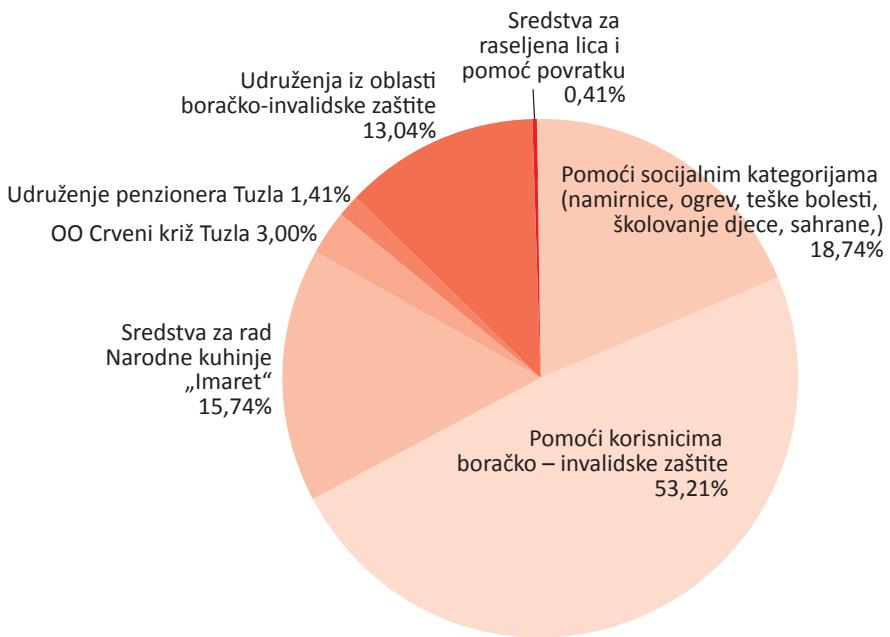

Izdvajanja za socijalno ugrožene

Pružanje pomoći socijalno ugroženom stanovništvu Grada Tuzla vrši se putem dodjele jednokratnih pomoći građanima koji se nalaze u teškoj socijalnoj situaciji i dodjele jednokratnih pomoći korisnicima boračko-invalidske zaštite, a u skladu sa pravilima utvrđenim od strane Gradskog vijeća Tuzla.

Značajna pomoć ovim osobama pruža se i indirektno putem finansiranja aktivnosti Narodne kuhinje „Imaret“, OO Crveni krst-križ Tuzla, Udrženja penzionera Grada Tuzla i udruženja iz oblasti boračko-invalidske zaštite.

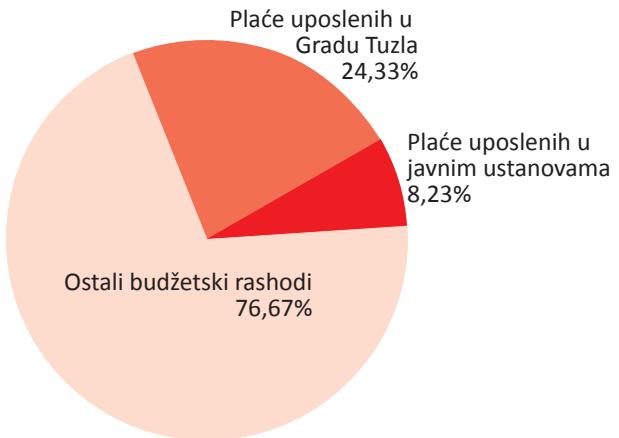
Za ove namjene u Budžetu 2016. godine, planiraju se sredstva u iznosu od 1.408.300,00 KM. Ova sredstva rasporedit će se na sljedeći način:

Rashodi za plaće i troškove lokalne administracije

U okviru budžetske potrošnje značajno učešće imaju plaće (bruto plaće i doprinosi) uposlenih u Gradu Tuzla i uposlenih u javnim ustanovama (eksternim budžetskim korisnicima). U 2016. godini je predviđeno izdvajanje u iznosu od 12.452.400 KM za plaće uposlenih u Gradu Tuzla, te 3.756.366 KM za plaće uposlenih u javnim ustanovama. Istovremeno, izdvajanje za Gradsко vijeće u Budžetu za 2016. godinu iznosi 1.717.888 KM.

Za finansiranje rada Savjeta mjesnih zajednica planiraju se sredstva u iznosu od 490.000 KM dok su za rad parlamentarnih grupa – klubova vijećnika u Gradskom vijeću predviđena sredstva u iznosu od 465.600 KM.

Budžet za građane Grada Tuzla je pojednostavljeni i ilustrovani prikaz određenih dijelova dokumenta Budžet Grada Tuzla.

Ovaj jednostavni i ilustrativni izvještaj omogućit će vam da razumijete kako gradska vlast za vas i u vaše ime troši novac.

Pogledajte i pitajte nas!

Podaci za kontakt sa građanima:

SLUŽBA ZA BUDŽET I FINANSIJE

Šef Službe: Suada Isaković, dipl. ecc.

Zemira Mujanović, dipl. ecc.

Nedim Naimkadić, dipl. ing. saobraćaja

Brojevi telefona: 035 307 360 i 307 340

suadai@tuzla.ba, budzet_opcinatz@tuzla.ba

Budžet za građane Grada Tuzla:

www.tuzla.ba/Pages/Page.aspx?pID=3Rs1Yajxs3VPkOKMPSSrhQ==&title=le=Bud%C5%BEet%20za%20gra%C4%91ane

Budžet Grada Tuzla:

<http://tuzla.ba/Pages/Page.aspx?pID=1+oSDQg+wkPslMwnRAkLpw==&title=Slu%C5%BEba%20za%20bud%C5%BEet%20i%20finansije>

Open
Society Fund
Bosnia & Herzegovina

